

Роман ПЕТРИВ,

orcid.org/0000-0002-1792-8679

аспірант, асистент кафедри дизайну і теорії мистецтва
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
(Івано-Франківськ, Україна) *roman.petriv.20@pnu.edu.ua*

ВИЗНАЧАЛЬНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ОСНОВНИХ ЕТАПІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА (АНАЛІЗ ЗОВНІШНІХ ВПЛИВІВ)

Стаття присвячена аналізу впливу зовнішніх чинників на розвиток образотворчого мистецтва від його витоків до сучасної цифрової епохи, з акцентом на візуалізацію цих впливів у вигляді діаграми. Основні проблеми включають перенасиченість інформаційного простору, недостовірність інтернет-ресурсів та залежність від цифрових технологій, що ускладнюють якісне засвоєння знань про мистецтво. Ці чинники можуть призводити до викривлення розуміння історії мистецтва і недооцінки традиційних технік.

Метою статті є актуалізація знань про формування образотворчого мистецтва під впливом зовнішніх чинників та аналіз їхніх причинно-наслідкових зв'язків. Це є важливим підходом для розуміння розвитку образотворчого мистецтва, оскільки різні чинники формують контекст, в якому виникають і розвиваються художні стилі та напрямки. Соціальні зміни, політичні події, економічні умови та технологічні інновації значною мірою впливають на мистецтво, визначаючи тематику, техніку та матеріали, що використовуються художниками.

У статті також розглядаються відомі митці і теоретики, які значною мірою вплинули на розвиток нових епох в образотворчому мистецтві. Наприклад Леонардо да Вінчі, Мікеланджело та Рафаель стали ключовими фігурами епохи Відродження, заклавши основи для майбутніх поколінь художників. Їхні інноваційні підходи до композиції, перспективи та анатомії вплинули на новий рівень реалістичності та естетичної досконалості у мистецтві, що зробило їхні твори взірцем для наслідування.

Аналіз показує, що соціальні чинники є головним рушієм, який впливає на образотворче мистецтво в усі періоди його розвитку. Політичні, релігійні, технологічні та економічні чинники також мають значний вплив, але саме соціальні зміни найчастіше підштовхують художників до нових форм вираження. Значною мірою соціальні потрясіння та революції часто спричиняють появу нових мистецьких течій, які відображають дух часу та прагнення до змін. Також важливими є перспективи інтеграції технологій, таких як штучний інтелект і віртуальна реальність, у сучасне мистецтво, вони сприяють розвитку міжкультурного діалогу та розширенню можливостей художників.

Ключові слова: історія образотворчого мистецтва, соціологія, політика, релігія, економіка, техніка.

Roman PETRIV,

orcid.org/0000-0002-1792-8679

PhD Student, Assistant at the Department of Design and Art Theory
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
(Ivano-Frankivsk, Ukraine) *roman.petriv.20@pnu.edu.ua*

DETERMINING FACTORS IN THE FORMATION OF THE MAIN STAGES OF VISUAL ARTS (ANALYSIS OF EXTERNAL INFLUENCES)

The article is devoted to the analysis of the influence of external factors on the development of fine art from its origins to the modern digital era, with an emphasis on the visualization of these influences in the form of a diagram. The main problems include oversaturation of the information space, unreliability of Internet resources and dependence on digital technologies, which complicate the qualitative assimilation of knowledge about art. These factors can lead to a distortion of the understanding of art history and an underestimation of traditional techniques.

The purpose of the article is to update knowledge about the formation of fine art under the influence of external factors and to analyze their cause-and-effect relationships. This is an important approach to understanding the development of visual arts, as various factors shape the context in which artistic styles and trends emerge and develop. Social changes, political events, economic conditions, and technological innovations greatly influence art, determining subject matter, techniques, and materials, used by artists.

The article also examines famous artists and theorists who significantly influenced the development of new eras in the visual arts. For example, Leonardo da Vinci, Michelangelo and Raphael became key figures of the Renaissance, laying the foundations for future generations of artists. Their innovative approaches to composition, perspective and anatomy influenced a new level of realism and aesthetic excellence in art, making their works exemplary.

The analysis shows that social factors are the main driver that affects fine art in all periods of its development. Political, religious, technological and economic factors also have a significant influence, but it is social change that most often pushes artists to new forms of expression. To a large extent, social upheavals and revolutions often give rise to new artistic movements that reflect the spirit of the times and the desire for change. Also important are the prospects of technology integration, such as artificial intelligence and virtual reality, into modern art, they contribute to the development of intercultural dialogue and the expansion of the possibilities of artists.

Key words: history of fine arts, sociology, politics, religion, economics, technology.

Характерною рисою людського інтелекту є структурування та засвоєння знань. Цей глобальний та різносторонній процес відбувається протягом всього часу існування людства. Як наслідок на сьогоднішній день існує великий обсяг накопичених джерел інформації різного формату, призначення, цільової аудиторії (Колодко А. І. 2015: 104). «Історія мистецтва – це історія людського духу» Цитата Йоганна Вінкельманна підкреслює, що мистецтво є не лише естетичним явищем, але й глибоким відображенням всіх аспектів людського існування. Вивчаючи історію мистецтва, ми отримуємо розуміння про те, як розвивався людський дух, змінювалися наші ідеали, цінності та світогляд протягом часу.

Постановка проблеми. Нині одним з найпоширеніших засобів вивчення та дослідження мистецтва є використання інтернет-ресурсів. Незважаючи на оперативну доступність до величезного обсягу знань, сучасні митці, дослідники, критики мистецтва та всі зацікавлені зустрічаються зі певними труднощами у процесі опрацювання цієї інформації, передусім, через її велику кількість та ймовірну недостовірність. Перенасиченість інформаційного простору негативно впливає на рівень структурованості та якість засвоєння знань про мистецтво.

Іншою важливою проблемою сучасного інформаційного суспільства є залежність від цифрових ресурсів. Ця залежність зумовлена прагненням відповідати сучасним вимогам інфраструктури, яка стрімко розвивається і використовує цифрові засоби для створення та розповсюдження мистецтва. Разом ці чинники створюють умови, за яких митці і дослідники відчувають тиск перенасичення інформацією та легко довіряють ненадійним джерелам, не вникаючи в глибокий аналіз і критичну оцінку.

Це може призводити до викривлення розуміння історії та розвитку образотворчого мистецтва, зменшення уваги до традиційних технік і методів, а також до недооцінки впливу важливих історичних, соціальних та культурних чинників. Відсутність структурованого підходу до вивчення та інтерпретації мистецтва може впливати на загальний світогляд та формування естетичних цінностей, що є критично важливим для збере-

ження культурної спадщини та розвитку сучасного мистецтва.

Мета статті – актуалізація знань про формування образотворчого мистецтва під впливом зовнішніх чинників, що призвели до її сучасного розвитку в цифровій епосі. Аналіз причинно-наслідкових зв'язків, що продовжують впливати на його формування і можуть бути важливими чинниками для розвитку у майбутньому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасне образотворче мистецтво формується під впливом численних зовнішніх чинників, які визначають його розвиток та еволюцію. В книзі Стівена Фаргінга «Історія мистецтва від найдавніших часів до сьогодення» охоплено глибоке розуміння еволюції художнього мислення з давніх часів до сьогодення. Демідко О. О. «Історія образотворчого мистецтва та архітектури» охоплює основні еволюційні фази світового мистецтва та архітектури, допомагаючи визначити ключові зовнішні чинники, що впливали на формування різних художніх стилів і течій. Вазарі Дж. «Життєписи знаменитих живописців, скульпторів і зодчих» пропонує цінні теоретичні концепції та стилістичний аналіз, що дозволяють дослідити впливи на митців епохи Відродження та їхній внесок у розвиток мистецтва. Колодко А. І. «Основні концепції інформаційного суспільства: зарубіжний та український досвід» аналізує досвід інформаційного суспільства, підкреслюючи важливість інформаційної культури та адаптації зовнішніх впливів до місцевих умов. Ці джерела надають комплексне розуміння впливу зовнішніх чинників на розвиток образотворчого мистецтва.

Виклад основного матеріалу. Велика увага дослідження приділена аналізу європейських центрів мистецтва, оскільки ми розглядаємо мистецтво через призму європейського контексту, що є більш релевантним для наукового регіону України. Водночас, ми визнаємо, що світова мистецька скарбниця є значно ширшою і включає важливі мистецькі традиції з Індії, Китаю, Японії та Мезоамерики, які мають свої унікальні шляхи розвитку та вплив на глобальну культуру.

Першими проявами образотворчого мистецтва вважають наскельні малюнки, що виникли ще в доісторичні часи. **Первісне мистецтво**, представ-

лене наскельними малюнками та різьбленнями палеолітичного періоду, є важливим свідченням ранніх спроб людства осмислити та відобразити навколишній світ. Соціальні впливи та релігійні уявлення відігравали вирішальну роль у формуванні тематики цих творів. Печерні малюнки в Ласко і Альтамірі, що відображають сцени полювання та зображення тварин, символізували силу, плодючість і були глибоко вкорінені у релігійних та магічних уявленнях тогочасного суспільства. Тотемізм та шаманство стали ключовими чинниками у створенні мистецьких об'єктів, які виконували захисні і ритуальні функції.

Значний вплив на первісне мистецтво мало також середовище і географічні аспекти. Кліматичні умови печер створювали ідеальне середовище для збереження малюнків та їх дослідження. Використання таких матеріалів, як вугілля, охра та глина визначалося доступністю ресурсів у конкретних регіонах. Це впливало на техніку і стиль виконання мистецьких творів. Географічні умови диктували спосіб життя людей, їхній побут та ритуали, що знайшло своє відображення у тематичних і стилістичних особливостях первісного мистецтва.

Таким чином, первісне мистецтво є результатом складної взаємодії соціальних, релігійних та географічних чинників. Воно відображає ранні спроби людей структурувати і передавати знання, а також їхнє прагнення зрозуміти і вплинути на навколишній світ через мистецтво. Воно заклало основи для подальшого розвитку мистецтва в наступних історичних періодах.

Античне мистецтво, особливо грецьке і римське, демонструє великий вплив соціальних, політичних та релігійних чинників на розвиток і еволюцію мистецтва. У Стародавній Греції мистецтво було тісно пов'язане з релігією, філософією та суспільно-політичними ідеалами демократії. Відкриття ідеалів краси та гармонії в скульптурі й архітектурі, таких як Парфенон, відображало цінності грецького суспільства, акцентуючи увагу на ідеалі людської форми та симетрії, що символізували баланс і порядок. Важливий вплив на античне мистецтво також мало мистецтво Стародавнього Єгипту. Єгипетські скульптури, архітектура та рельєфи, з їхньою монументальністю, символізмом та акцентом на вічність, стали натхненням для грецьких митців, які перейняли багато технічних і стилістичних прийомів. Єгипетські впливи можна простежити у ранніх грецьких статуях, таких як куриси, які відзначаються жорсткістю поз і фронтальністю, характерними для єгипетського мистецтва.

Релігійні чинники відігравали важливу роль у формуванні мистецтва цього періоду. Міфологія була ключовим джерелом натхнення для митців, які створювали образи богів, героїв та сцени з міфів і легенд. Ці твори не лише відображали релігійні вірування, але й служили засобом передачі культурних і моральних цінностей наступним поколінням.

У Римській імперії мистецтво виконувало також важливі політичні функції. Воно використовувалося для прославлення імператорів і демонстрації могутності держави. Великі архітектурні споруди, такі як Колізей, Триумфальна арка Тита, слугували не лише релігійними символами, але й політичними маніфестами, що підтверджували велич і впливовість Риму. Вони символізували силу непереможності імперії, зберігаючи ці меседжі в свідомості народу і нащадків.

Відкривачами ідеалів краси та гармонії в античному мистецтві були кілька видатних митців і теоретиків. Фідій, один з найвеличніших скульпторів Давньої Греції, створив роботи, такі як статуя Зевса в Олімпії та статуї Афіни у Парфеноні, які відображають високий рівень ідеалізації. Поліклет, автор «Канону», розробив ідеали пропорційності людського тіла, що втілилися у його скульптурі «Дорифор» (Списоносець). Архітектори Іктін і Каллікрат спроектували Парфенон, який став зразком класичної архітектури. Вітрувій у своєму трактаті «Про архітектуру» виклав принципи пропорційності та естетики, що вплинули на ренесансних митців. Ці діячі встановили стандарти краси та гармонії, що вплинули на розвиток європейського мистецтва на багато століть вперед.

Таким чином, античне мистецтво є яскравим прикладом того, як соціальні, політичні та релігійні чинники можуть взаємодіяти, формуючи культуру і мистецькі практики. Їх вплив забезпечив створення артефактів, які відображали тогочасні цінності, ідеали та рівень технологічного розвитку, водночас створюючи нове підґрунтя для наслідування.

Середньовічне мистецтво перебувало під значним впливом релігійних та економічних чинників, які формували його тематику, стиль та розвиток. Релігійні доміанти відігравали центральну роль у мистецтві цього періоду. Християнство та іслам визначали основні мотиви і символіку у різних видах мистецтва. Візантійська мозаїка, готичні собори та ісламські мініатюри є прикладами мистецьких творів, які демонструють релігійні ідеали і духовні цінності. Монастирі та церкви стали головними центрами культурного

життя, де зберігалися та створювалися численні художні твори.

Політичні та економічні чинники також значно вплинули на розвиток середньовічного мистецтва. Феодальна система, що домінувала в Європі, визначала соціальну структуру і впливала на замовлення мистецьких творів. Хрестові походи сприяли культурному обміну між Сходом і Заходом, що знайшло відображення в архітектурі та декоративному мистецтві. Вплив східних технік та мотивів збагачував європейське мистецтво, додаючи нові елементи і стилістичні рішення.

Економічні чинники, такі як розвиток ремесел і торгівлі, сприяли появі нових технік і матеріалів. Розвиток міського життя та торговельних зв'язків забезпечував доступ до різноманітних ресурсів і знань, що стимулювало інновації в мистецтві. Зростання економічної активності дозволило створювати більш складні і вишукані твори, які відображали багатство і статус замовників.

У середньовіччі кілька видатних митців та теоретиків значно вплинули на розвиток образотворчого мистецтва. Ян ван Ейк розвинув техніку олійного живопису, що дозволило досягти високої деталізації та багатства кольорів. Андреа Пізано, своїми бронзовими дверима для флорентійського баптистерію, сприяв розвитку готичної скульптури. Гілберт де Теста і Абат Сюже розвинули готичну архітектуру, ввівши поняття світла і простору. Джотто ді Бондоне привніс реалістичні елементи у живопис, сприяючи переходу до раннього Відродження. Ці діячі визначили напрямки розвитку середньовічного мистецтва, вплинули на його техніку та стилістику. Водночас монахи та отці церкви залишили низку історичних і теоретичних праць, в яких збереглися відомості про окремих культурних діячів, меценатів, про технічні прийоми, технологію і правила будівництва споруд, іконографічних канонів створення розписів та іконопису, що визначило шляхи розвитку мистецтва на цілі століття.

Таким чином, середньовічне мистецтво було продуктом складної взаємодії релігійних, політичних та економічних чинників. Воно не тільки відображало духовні і соціальні цінності тогочасного суспільства, але й слугувало засобом комунікації та культурного обміну між різними регіонами. Їх вплив забезпечив багатогранність і різноманітність мистецьких творів, що залишили значний слід у культурній спадщині людства.

Епоха Відродження знаменувалася значним впливом античних цінностей та ідеалів на образотворче мистецтво, що призвело до суттєвих змін у стилі та змісті художніх творів. Гуманізм,

як головна філософська течія того часу, став основою для розвитку мистецтва, поєднуючи наукові знання та естетичні ідеали. Видатні митці, такі як Леонардо да Вінчі, Мікеланджело та Рафаель, створювали твори, які втілювали гармонію, пропорції та реалістичність, властиві античному мистецтву.

Леонардо да Вінчі, відомий своїми шедеврами, такими як «Мона Ліза» та «Темна вечеря», поєднував мистецтво і науку, розвиваючи техніки світлотіні та перспективи. Мікеланджело Буонарроті, своїми роботами, такими як «Давид» і фрески Сикстинської капели, підніс анатомічну точність і драматизм на новий рівень. Рафаель Санті, своїми гармонійними композиціями, як у «Афінській школі», привніс ідеал краси та гармонії. Донателло відродив класичні форми і техніки, а Леон Баттіста Альберті систематизував закони перспективи та пропорцій у своїй праці «Про живопис». Це відродження античних цінностей сприяло розвитку нових жанрів, таких як портрет, пейзаж та жанровий живопис, які відображали ширший спектр людського досвіду та природи.

Економічні та соціальні зміни також відіграли ключову роль у розвитку мистецтва Відродження. Меценатство стало важливим чинником, завдяки якому багато видатних творів побачили світ. Багаті родини, такі як Медічі у Флоренції, активно фінансували художників, підтримуючи їх творчість і забезпечуючи сприятливі умови для розвитку мистецтва. Це фінансування дозволило художникам зосередитися на своїй роботі та експериментувати з новими техніками і матеріалами. У теоретичних працях митців та істориків мистецтва поруч із настановами про оволодіння тією чи іншою технікою вперше з'являються праці, які започатковують біографічний метод вивчення творчості митців (Джорджо Вазарі і його «Життєписи знаменитих живописців, скульпторів і зодчих»), яка стала джерелом дослідження 178 біографій більш і менш відомих майстрів Відродження, та мала низку послідовників (Вазарі Дж., 1970: 219). Міста стали центрами культури та торгівлі, що залучало велику кількість художників і ремісників. Зростання кількості заможних замовників сприяло створенню численних творів мистецтва, що відображали не лише релігійні, але й світські теми. Це розширення тематики та збагачення технік дозволило мистецтву Відродження стати багатогранним та різноманітним.

Таким чином, вплив античних цінностей значно сприяв розвитку мистецтва епохи Відродження. Це був період великого культурного піднесення, який залишив глибокий слід у світовій

історії мистецтва і сформував основи для подальших художніх напрямків.

Епоха бароко та класицизму була глибоко позначена політичними та релігійними впливами, які визначили її стиль та зміст. Посилення абсолютизму стало ключовим політичним чинником, що вплинув на розвиток мистецтва цього періоду. Королівські двори, зокрема французький при Людовіку XIV, активно використовували мистецтво як засіб демонстрації своєї величі та влади. Версальський палац, з його вражаючою пишністю та розкішшю, є яскравим прикладом барокової архітектури, яка символізувала могутність і впливовість королівської влади. Мистецтво цього періоду було спрямоване на створення величних та вражаючих образів, що відображали силу правителів і їхню божественну владу.

Релігійні впливи також відіграли важливу роль у формуванні мистецтва бароко. Контрреформація, як відповідь католицької церкви на протестантську Реформацію, значно вплинула на зміст і стиль мистецтва цього періоду. Художники, такі як Караваджо та Берніні, створювали драматичні та емоційні твори, що мали на меті викликати у глядача сильні релігійні переживання і зміцнити віру. Джан Лоренцо Берніні своїми роботами, такими як «Екстаз святої Терези», ввів новий рівень динаміки та емоційної виразності в скульптуру і архітектуру. Мікеланджело Мерізі да Караваджо своїм використанням техніки світлотіні у таких творах, як «Покликання святого Матвія», створив драматичні сцени з сильним емоційним впливом. Пітер Пауль Рубенс своїми динамічними композиціями, як «Піднесення Хреста», поєднав реалістичні деталі з потужним рухом. Джованні П'єтро Беллорі у своїй теоретичній праці систематизував принципи барокового мистецтва, підкреслюючи важливість емоційного вираження та технічної майстерності.

Барокове мистецтво було сповнене динаміки, контрастів світла і тіні, що надавало творам експресивності та глибини. Ці твори служили не лише прикрасою церков та палаців, але й були потужними засобами релігійного виховання.

Епоха класицизму, що слідувала за бароко, також відображала політичні та релігійні впливи, але з акцентом на гармонію, порядок і раціональність. Мистецтво класицизму черпало натхнення з античної спадщини, втілюючи ідеали простоти, симетрії та пропорційності. Це відображало суспільний і політичний прагматизм того часу, де раціональність і порядок ставали ключовими цінностями.

Епоха класицизму була відзначена прагненням до гармонії, пропорційності та впорядкованості,

як реакцією на емоційність бароко. Жак-Луї Давід встановив нові стандарти для історичного живопису, поєднуючи античні ідеали з революційними ідеями. Антоніо Канова відродив класичну скульптуру, досягаючи гармонії та витонченості форм. Жан-Огюст-Домінік Енгр поєднував класичну естетику з бездоганною технікою у своїх портретах. Теоретик Йоганн Йоахім Вінкельманн підкреслював важливість наслідування античного мистецтва та розвинув теорію про «благородну простоту і спокійну велич», що стали основними принципами класицизму.

Таким чином, мистецтво епохи бароко і класицизму було глибоко взаємопов'язане з політичними та релігійними процесами свого часу. Абсолютизм та контрреформація визначали стиль, зміст і функцію мистецьких творів, формуючи їх як інструмент політичної демонстрації та релігійного впливу. Це забезпечило створення видатних мистецьких пам'яток, що продовжують вражати та надихати своєю величчю та експресивністю.

Епоха модернізму була відзначена значними соціальними, економічними та політичними змінами, які суттєво вплинули на розвиток образотворчого мистецтва. Індустріалізація та урбанізація XIX століття привели до кардинальних змін у соціальній структурі суспільства, з'явилися нові класи та соціальні групи, що стимулювало художників до пошуку нових форм і засобів вираження. У відповідь на ці зміни митці, такі як Ван Гог, Пікассо та Кандінський, почали експериментувати з кольором, формою і техніками, відходячи від традиційних методів та стилів. Це призвело до виникнення нових художніх напрямів, які відображали різноманітність та динамічність сучасного життя.

Політичні чинники вплинули на мистецтво модернізму через світові війни, революції та політичні кризи першої половини XX століття, які створили атмосферу невизначеності та хаосу, що відображалось у творчості художників. Авангардні рухи, такі як дадаїзм та сюрреалізм були реакцією на ці потрясіння, критикуючи традиційні цінності, поширюючи нові ідеї та концепції. Художники-дадаїсти, прагнули зруйнувати звичні уявлення про мистецтво, використовуючи провокаційні і часто абсурдні методи вираження.

Сюрреалісти, такі як Сальвадор Далі, шукали способи зобразити підсвідоме і мрії, створюючи химерні та фантастичні образи. Вони відображали глибокі психологічні та емоційні переживання, що виникли на тлі світових криз та соціальних змін. Пабло Пікассо заснував кубізм і вплинув на розвиток абстракції своїми роботами, такими як

«Авіньйонські дівчата» і «Герніка». Василь Кандинський, один з перших абстракціоністів, своїми творами, такими як «Композиція VII», відзначався яскравими кольорами та формами. Марсель Дюшан своїми готовими об'єктами, такими як «Фонтан», започаткував дадаїзм і вплинув на концептуальне мистецтво. Художник Казимир Малевич підкреслив абсолютну абстракцію у своїх творах, таких як «Чорний квадрат», вплинувши на розвиток авангардного мистецтва.

Таким чином, мистецтво модернізму було глибоко вплетене в контекст соціальних, економічних та політичних змін свого часу. Художники відмовлялися від традиційних канонів і активно експериментували з новими формами, техніками та матеріалами, створюючи багатогранні та інноваційні твори. Вплив цих чинників забезпечив багатогранність модерністичного мистецтва, яке відображало складність та динамічність сучасного світу, продовжуючи впливати на подальший розвиток образотворчого мистецтва.

Сучасне мистецтво відзначається великою різноманітністю технік, матеріалів та стилів, що є результатом багатьох чинників, які вплинули на його формування. Розвиток технологій, соціальні зміни та глобалізація відіграли ключову роль у становленні сучасного мистецького середовища.

Сучасне образотворче мистецтво на початку своєї епохи було представлено декількома видатними митцями та теоретиками. Енді Воргол, ключова фігура поп-арту, своїми роботами, такими як «Банки супу Кемпбелл», досліджував масову культуру. Жан-Мішель Баскія своїм експресивним стилем вплинув на розвиток графіті та неоекспресіонізму. Джефф Кунс підкреслив комерційний аспект мистецтва своїми роботами, такими як «Балонний пес». Дамієн Херст своїми провокаційними інсталяціями, такими як «Фізична неможливість смерті у свідомості живого», кидає виклик традиційним уявленням про мистецтво.

Мистецтво на сучасному етапі використовує як традиційні техніки, так і цифрові технології. Цифрові інструменти, такі як графічні планшети, програмне забезпечення для редагування зображень та тривимірного моделювання, розширило можливості художників, дозволяючи створювати більш складні та інноваційні твори. Інтеграція між різними стилями і технологіями сприяє появі нових форм вираження, що відображають складність і багатогранність сучасного світу.

Протягом останніх декілька років в цифровому мистецькому середовищі великої популярності набули NFT (незамінні токени) та штучний інтелект. NFT дозволяють художникам продавати циф-

рові твори як унікальні активи, що відкриває нові можливості для монетизації творчості та збереження авторських прав. Штучний інтелект можна використовувати для створення художніх творів, що додає новий напрям в понятті творчості, він постійно удосконалюється та досліджується.

Аналіз причинно-наслідкових зв'язків впливу зовнішніх чинників на образотворче мистецтво впродовж різних епох дозволяє зробити кілька ключових висновків щодо основних рушійних сил, які змінювали мистецтво.

Релігійний вплив був домінуючим у первісному мистецтві та продовжував бути важливим у античні та середньовічні часи, відображаючи міфологічні та християнські теми. У період Відродження релігійний вплив дещо зменшився через секуляризацію і гуманізм, але залишався значним. Бароко знову підняло релігійний вплив через Контрреформацію. Проте в період модернізму релігійний вплив знову суттєво зменшився через секуляризацію, тому в цифрову епоху він продовжує залишатись мінімальним.

Політичний вплив на мистецтво постійно варіювався в різні історичні періоди. У первісних суспільствах його не існувало, але з розвитком античних цивілізацій, таких як Греція і Рим, політика стала важливим інструментом підтримки та поширення мистецтва. В середньовіччі політична влада зосереджувалась у руках королів і церковних лідерів, а у період Відродження та бароко, меценатство і абсолютизм додали нових форм політичного впливу. Напрямок модерну зазнав значних політичних впливів через індустріалізацію і соціальні революції. В цифровій епосі політичний вплив залишається важливим, але менш помітним на фоні глобалізації в цифровому середовищі.

В первісних суспільствах ще не було жодного економічного чинника, але в античності мистецтво почало підтримуватися меценатами та державою. У середньовіччі церква і феодали забезпечували економічну підтримку мистецтва. Відродження принесло нові форми меценатства і розвиток торгівлі. А в модернізмі розвивався мистецький ринок, який з появою цифрових технологій переріс в глобальний мистецький ринок і краудфандинг, що стали важливими джерелами підтримки мистецтва.

Технологічний вплив на мистецтво зростав з розвитком цивілізацій. У первісних суспільствах він був мінімальним, але в античності почали з'являтися нові матеріали і техніки. Середньовічне мистецтво також мало обмежені технологічні інновації, але готична архітектура виділялася. Відродження принесло значні технологічні

зміни через використання перспективи і друкарства. В епосі модернізму активно використовувались індустріальні технології, а цифрове мистецтво повністю залежить від нових цифрових інструментів і платформ.

Соціальний вплив завжди був важливим для мистецтва. У первісних суспільствах він був максимальним через колективний характер племінного життя. Античне мистецтво відображало соціальні

структури міських цивілізацій. У середньовіччі соціальний вплив проявлявся через релігійні та феодальні структури. Відродження піднесло соціальний вплив до нових висот завдяки гуманізму та інтелектуальному розвитку. А модернізм ще більше підвищив соціальний вплив через урбанізацію та соціальні зміни, тому цифрове мистецтво продовжує цю тенденцію завдяки інтернету і соціальним мережам.

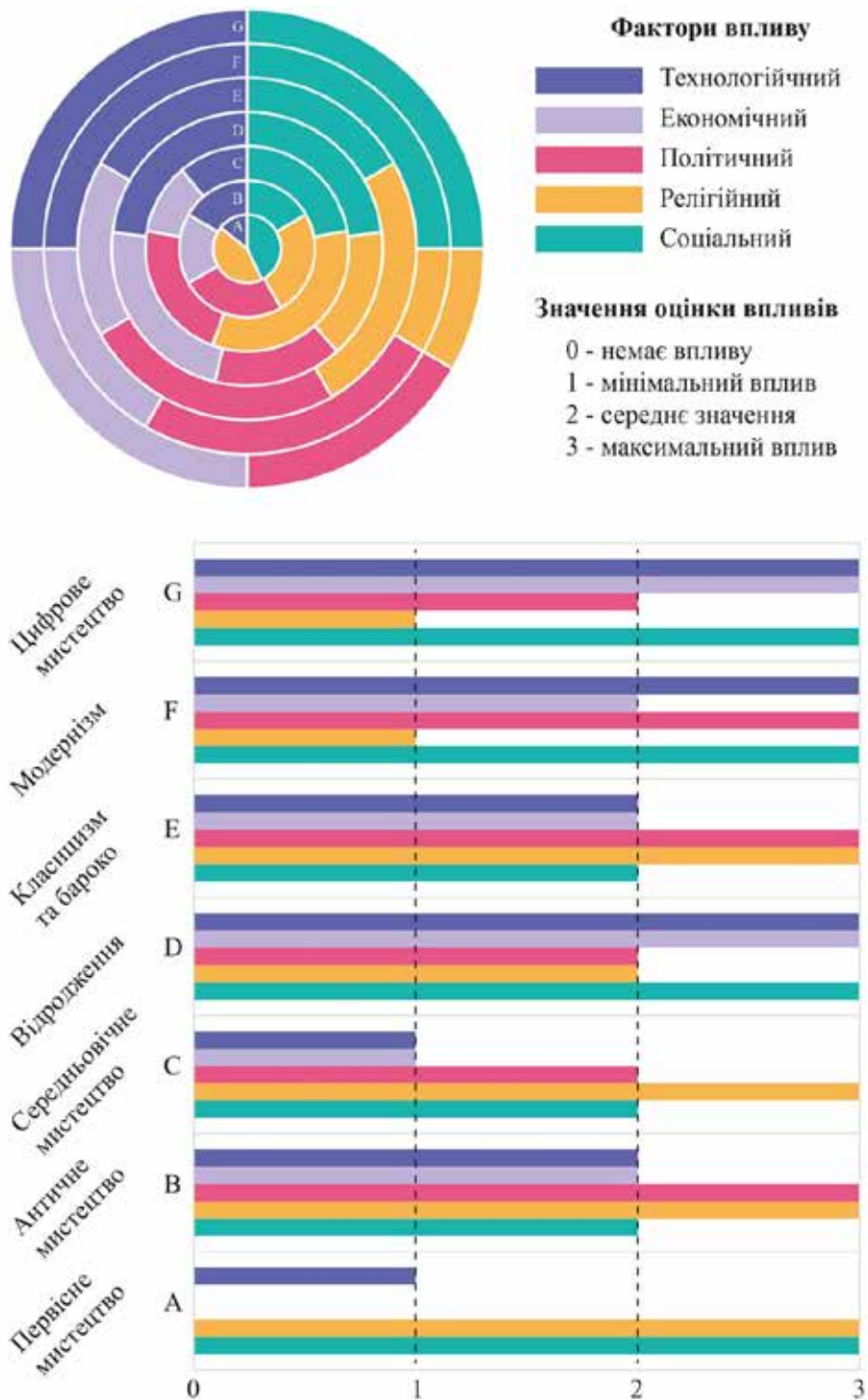

Рис. 1.

Висновок. На основі аналізу ключових змін в історії розвитку образотворчого мистецтва, можна візуалізувати силу їх впливів у вигляді діаграми. Це дозволить візуально виокремити зовнішні чинники, що продовжують впливати на формування образотворчого мистецтва протягом всього часу (рис. 1).

Умовами оцінювання визначено: відсутність впливу дорівнює 0, мінімальний вплив – 1, середній, або невизначений – 2, максимальний вплив – 3. Аналізуючи ці впливи можна дійти висновку, що соціальний чинник є головним рушієм, який впливає на образотворче мистецтво. Він був присутній у всіх періодах і часто визначав напрямок розвитку мистецтва. Політичні, релігійні, технологічні та економічні чинники також відігравали значну роль, але саме соціальні зміни та колективні уявлення про світ найчастіше підштовхували художників до нових форм вираження. Від наскельних малюнків до сучасного цифрового мистецтва, митці завжди шукали нові способи виразити свої ідеї та емоції, реагуючи на зміни в суспільстві і технологіях.

Сучасне мистецтво знаходиться на перетині традиційних та цифрових форм, кожна з яких

має свої унікальні особливості, переваги та обмеження. Однак, незважаючи на значні відмінності, обидва напрями мають спільні основи та можуть взаємно інтегруватися або розвиватись як самостійні галузі. Традиційне та цифрове мистецтво мають свої унікальні особливості, переваги та обмеження.

Очікується, що сучасне мистецтво продовжуватиме розвиватися у напрямку ще більшої інтеграції технологій та нових форм вираження. Використання штучного інтелекту, віртуальної та доповненої реальності, а також інноваційних матеріалів і технік буде розширювати можливості художників. Глобалізація та швидкий обмін інформацією сприятимуть подальшому розвитку міжкультурного діалогу, що відобразатиметься у творчості митців з усього світу.

Таким чином, сучасне мистецтво є динамічним і багатограним явищем, яке продовжує еволюціонувати під впливом технологічних, соціальних та глобальних змін. Це забезпечує постійне оновлення та розширення меж творчості, формуючи мистецтво ще більш доступним та різноманітним.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Фартінг С. Історія мистецтва. Від найдавніших часів до сьогодення. Віват, 2019. 576 с.
2. Демідко О. О. Історія образотворчого мистецтва та архітектури. Ліра-К, 2021. 182 с. URL: <https://lira-k.com.ua/files/contents/12827.pdf>
3. Вазарі Дж. Життєписи знаменитих живописців, скульпторів і зодчих. Видавництво «Мистецтво». Київ, 1970. 544 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Vazari_Dzhordzho/Zhyttiepysy_naislavetnishykh_zhyvopystsiv_skulptoriv_ta_arkhitektoriv.pdf
4. Колодко А. І. Основні концепції інформаційного суспільства: зарубіжний та український досвід. Вісник ХДАДМ. Мистецтво в міждисциплінарних дослідженнях, №5, 2015. 101–107 с. URL: <http://www.visnik.org.ua/pdf/v2015-05-17-kolodko.pdf>

REFERENCES

1. Farthing S. (2019) Istoriiia mystetstva. Vid naidavnishykh chasiv do sohodennia. [History of Art. From the Earliest Times to the Present]. Vivat 576. [in Ukrainian]
2. Demidko O. O. (2021) Istoriiia obrazotvorchoho mystetstva ta arkhitektury [History of Fine Arts and Architecture]. Lira-K 182. URL: <https://lira-k.com.ua/files/contents/12827.pdf> [in Ukrainian]
3. Vasari G. (1970) Vazari Dzh. Zhyttiepysy znamenitykh zhyvopystsiv, skulptoriv i zodchykh. Vydavnytstvo «Mystetstvo». [Lives of the Most Excellent Painters, Sculptors, and Architects. «Mystetstvo» Publishing]. 544. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Vazari_Dzhordzho/Zhyttiepysy_naislavetnishykh_zhyvopystsiv_skulptoriv_ta_arkhitektoriv.pdf [in Ukrainian]
4. Kolodko A. I. (2015) Osnovni kontseptsii informatsiinoho suspilstva: zarubizhnyi ta ukrainskyi dosvid, [Main Concepts of the Information Society: Foreign and Ukrainian Experience]. Visnyk KhDADM. Mystetstvo v mizhdystsyplinarnykh doslidzhenniakh – Bulletin of KSADA. Art in Interdisciplinary Studies, № 5, 101–107. URL: <http://www.visnik.org.ua/pdf/v2015-05-17-kolodko.pdf> [in Ukrainian]